

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Leksinė semantika	Filologija H004	Filologijos fakultetas	Lietuvių kalbos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
	8		

Dalyko anotacija

Teorinio kurso tikslas – pristatyti svarbiausias žodžių reikšmių tyrimo problemas, metodus ir leksinės semantikos mokyklas. Jį sudaro 12 temų.

1. Semasiologija ir onomasiologija. Reikšmės ir koncepto santykis. Leksinių vienetų klasifikacija ir jų reikšmės. Denotacija ir konotacija. Nominacijos ir motyvacijos rūšys.
2. Leksinės semantikos ištakos, reikšmės samprata filosofų darbuose. Svarbiausios mokyklos ir teorijos: tradicinė deskriptyvinė semantika, struktūrinė ir neostruktūrinė semantika, interpretacinė semantika, generatyvinė semantika, kognityvinė semantika.
3. Struktūrinis požiūris į reikšmę. Semantinio lauko teorija. Leksinė hierarchija ir sisteminiai santykiai. Paradigminiai ir sintagminiai ryšiai. Semantinės funkcijos ir jų tarpusavio santykiai. Komponentinė analizė. Distribucinė analizė.
4. Interpretacinė ir generatyvinė semantika. Giluminės (loginės) struktūros ir paviršiaus struktūros santykis.
5. Kognityvinis požiūris į reikšmę. Konceptualizavimas ir kategorizavimas. Koncepto struktūra. Prototipų teorija. Kognityviniai modeliai. Konceptualioji analizė. Konceptualioji metafora ir metonimija.
6. Freimų semantika ir konstrukcijų gramatika. Pagrindiniai ir šalutiniai freimų elementai, leksiniai vienetai.
7. Semantiniai reikšmių kitimai. Leksikalizacija ir gramatikalizacija.
8. Universalijos ir primityvai. Natūralioji semantinė metakalba.
9. Gretinamoji leksinė semantika: Trys gretinimo lygmenys: sememos, žodžiai ir semantinės grupės. Ekvivalentiškumo problema.
10. Leksinė semantinė tipologija: svarbiausios mokyklos, metodai ir tyrimai. Monosemija, polisemija ir koleksifikacija. Semantinės asociacijos. Semantiniai žemėlapiai.
11. Leksinės semantikos ir leksikografijos santykis. Semantinė informacija aiškinamuosiuose ir dvikalbiuose žodynuose: sinonimijos, homonimijos ir polisemijos nustatymo problemos.
12. Tekstynai, konkordancijos ir duomenų bazės. Semantinės informacijos pateikimas duomenų bazėse WordNet, VerbNet, FrameNet. Tarpkalbinių koleksifikacijų duomenų bazė CLICS.

Pagrindinė literatūra

- Brinton L., J, Traugott E. C. *Lexicalization and Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005
- Croft W., Cruse A. *Cognitive linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Cruse A. *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
- Cruse A. *Meaning in language*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Cruse A., Hundsnurscher F., Job, M., & Lutzeier P. (Ed.) *Lexikologie: ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen/ Lexicology: a handbook on the nature and structure of words and vocabularies*. Berlin: de Gruyter, 2002
- Evans V., Green, M. *Cognitive linguistics: an introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006

François, A. 2008. Semantic maps and the typology of colexification: intertwining polysemous networks across languages. In M. Vanhove (ed.) <i>From Polysemy to Semantic Change</i> . Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 163–215.
Geeraerts D. (Ed.) <i>Cognitive Linguistics: Basic Readings</i> Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 2006
Geeraerts D. <i>Theories of lexical semantics</i> . Oxford: Oxford University Press, 2010
Godart C., Wierzbicka A. <i>Words and meanings. Lexical semantics across domains, languages, and cultures</i> . Oxford: Oxford University Press, 2013.
Gudavičius A. <i>Gretinamoji semantika</i> . Šiauliai: ŠU leidykla, 2007.
Hanks P. (Ed.) <i>Lexicology: Critical concepts in linguistics</i> . London: Routledge, 2007
Hovav M. R, Doron E., Sichel I. (Ed.) <i>Lexical semantics, Syntax, and event structure</i> . Oxford: Oxford University Press, 2010.
Jakaitienė E. <i>Leksinė semantika</i> . Vilnius: Mokslas, 1988.
Koptjevskaja-Tamm, M., Rakhilina, E. and Vanhove, M. The semantics of lexical typology, Nick Riemer, (ed.), <i>The Routledge Handbook of Semantics</i> . Oxford: Routledge, 2015, p. 434-454.
Lyons J. <i>Semantics</i> . Cambridge: Cambridge University Press, 2 t., 1977.
Murphy M. L. <i>Semantic relations and the lexicon</i> . Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
Palmer F. R. <i>Semantics</i> . Second edition. Cambridge University Press, 1993.
Saeed, J. I. <i>Semantics</i> (4th ed.). Oxford, UK: Wiley Blackwell, 2016
Storjohann P. (Ed.), <i>Lexical-semantic relations: theoretical and practical perspectives</i> . Amsterdam: John Benjamins, 2010.
Stubbs M. <i>Words and Phrases. Corpus Studies of Lexical Semantics</i> . Blackwell, 2001.
Talmy L. <i>Towards a cognitive semantics</i> . Cambridge, MA, and London: The MIT Press, 2000.
Taylor J. R. <i>Linguistic categorization</i> (3rd edn). Oxford: Oxford University Press, 2003.
Taylor, J. <i>Lexical Semantics</i> . In B. Dancygier (Ed.), <i>The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics</i> , Cambridge: Cambridge University Press, 2017, 246-261.
Traugott, Elizabeth C.; Dasher, Richard B. <i>Regularity in Semantic Change</i> . Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
Vanhove M. (Ed.). <i>From polysemy to semantic change: Towards a typology of lexical semantic associations</i> . Amsterdam: John Benjamins, 2008.
Weigand E. (Ed.). <i>Contrastive lexical semantics</i> . Amsterdam: John Benjamins, 1998.
Wierzbicka A. <i>Semantics: Primes and Universals</i> . Oxford: Oxford University Press, 1996

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Vilma Zubaitienė	dr.	<p>Vilma Zubaitienė, Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė, Eglė Gudavičienė, Lina Plaušinaitytė, Skaistė Volungevičienė. <i>Studentų darbų fraziškumas</i>. V.: VUL, 2020.</p> <p>Zubaitienė, Vilma; Plaušinaitytė, Lina; Volungevičienė, Skaistė; Judžentytė-Šinkūnienė, Gintarė; Gudavičienė, Eglė; Pribušauskaitė, Joana; Plaušinaitis, Justas. <i>Akademių frazių sąvadas</i>. Vilniaus universitetas, 2020. http://www.frazynas.flf.vu.lt/</p> <p>Judžentytė, Gintarė; Zubaitienė, Vilma. The lexicon of the Lithuanian language in the 17–19th centuries // <i>The Intricacy of Languages</i>, Francesc Feliu, Olga Fullana (ed.), John Benjamins Publishing Company, 2019, 154–174.</p> <p>Lisauskaitė, Agnė; Zubaitienė, Vilma. Aktyvios veiklos veiksmažodžių semantika Kristijono Donelaičio „Metuose“ = The Semantics of the</p>

	<p>Verbs of Activity in the “Seasons” by Kristijonas Donelaitis // <i>Respectus philologicus</i>. eISSN 2335-2388. 2019. T. 35, Nr. 40, p. 102–120.</p> <p>Volungevičienė, Skaistė; Zubaitienė, Vilma. Feste Wortverbindungen in der altlitauischen Lexikographie // <i>Fremde und eigene Sprachen: Linguistische Perspektiven</i> = Foreign and own languages. Linguistic perspectives : Akten des 51. Linguistischen Kolloquiums in Vilnius 2016 / Hrsg. Virginija Masiulionytė, Skaistė Volungevičienė. Berlin : Peter Lang GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2018. ISBN 9783631747100. eISBN 9783631754412. p. 193–212.</p> <p>Zubaitienė, Vilma (sudaryt.); Citavičiūtė, Liucija (vert.); Plaušinaitytė, Lina (vert.). „Vocabularium litthvanico-germanicum et germanico-litthvanicum... Nebst einem Anhang einer kurzgefaßten Litthauischen Grammatic“ (1730) / Frydrichas Vilhelmas Hakas ; parengė Vilma Zubaitienė. T. 1: Kritinis leidimas / žodyno pratarmė iš vokiečių kalbos vertė Liucija Citavičiūtė ; gramatiką iš vokiečių kalbos vertė Lina Plaušinaitytė. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2012. 792 p. ISBN 9786094591570. T. 2: Studija, indeksai, rodyklės / studiją parašė Vilma Zubaitienė, indeksus ir rodykles sudarė Vilma Zubaitienė. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2012. 336 p. ISBN 9786094591587.</p>
--	---

Patvirtinta Doktorantūros komiteto posėdyje 2023-01-13, Nr. (7.17 E) 15600-KT-16.

Doktorantūros komiteto pirmininkė prof. dr. Meilutė Ramonienė